

ENRIC MOREU-REY, UN IL·LUSTRAT DEL NOSTRE TEMPS

Albert MANENT

Enric Moreu-Rey, fill de mataroní i de francesa, que va morir dimecres passat, va néixer a Barcelona el 1917 i es destaca entre altres investigadors, com Alexandre Cirici, Joan Maluquer de Motes o Francesc Gomà, dins la generació que en podríem dir de la Universitat Autònoma de la República. Un grup de poetes, d'Espriu i Roselló-Pòrcel a Teixidor, configuren la riquesa d'aquests nuclis generacionals, esgarriats per la guerra civil de 1936. Moreu hi va prendre part i, oficial de l'Escola de Guerra de Barcelona, va arribar fins a capità d'artilleria. Quan ja es trobava greument malalt, recordo que, bromejant, deia que potser l'haurien d'enterrar amb l'uniforme.

La figura de Moreu s'acosta molt a la d'un humanista. Era un personatge poli-facètic, immersit en la cultura, que parlava el francès com un nadiu i havia ensenyat llengua espanyola des d'una tribuna universitària. Curiosament, la Universitat de Barcelona, el 1969, el va fer professor contractat i hom li va encarregar comeses variades: professor de filologia catalana i francesa, d'història medieval, d'onomàstica, etc. I ensenyava amb claredat, rigor i consciència. No li venia d'aquí de perdre hores no lectives, d'anar on fos a ajudar un deixeble, de donar una conferència (sobretot de toponímia, però també sobre qualsevol tema literari o històric) a pobles i viles. Moreu era un *il·lustrat*, però del nostre temps, que havia aplicat la informàtica a la lingüística i estimava un segle, mig perdut o devaluat a Catalunya: el XVIII. A més de la biografia de Francesc Salvà i Campillo, inèdita en bona part, Moreu va estudiar el fenomen de la Il·lustració a Catalunya i en va donar síntesis a la història de Catalunya de can Salvat, per exemple. Els seus punts de vista eren aguts, de vegades punyents, i fugien del tòpic usual i del xovinisme, tot i que ell era de conviccions nacionals catalanes irreductibles.

Els llibres o els centenars d'estudis erudits de Moreu eren sovint insòlits. Va fer conèixer Sartine, un misteriós barceloní a la Cort de Maria Antonieta, va descobrir un manuscrit sobre els *rebomboris del pa* a Barcelona l'any de la Revolució Francesa i va dedicar una obra als immigrants francesos -la majoria occitans- durant els segles XVII i XVIII. El seu volum de textos sobre la il·lustració a Catalunya va fer sensació. Els processats mil·l·lucistes van merèixer el seu interès, i la seva tesi doctoral, inèdita, fou dedicada a Sant Martí en la toponímia i la vida catalanes. I ens va sorprendre, una vegada més, amb un treball exhaustiu i farcit de notícies i suggeriments insòlits.

En els darrers quinze anys Moreu es va dedicar a fons a promoure la recollida i l'estudi de l'onomàstica i a enfortir el lligam entre els seus recol·lectors.

La Societat d'Onomàstica, de la qual ha estat ànima, secretari general i el *deus ex machina* del "butlletí interior", ja ha publicat des de 1980 més de quatre mil planes i ha servit per a aplegar-hi un col·lectiu de més de quatre-centes persones que treballen en la matèria. Ell mateix va publicar els reculls toponímics de l'Albiol, Caldes de Montbui i Passanant. Són fonamentals els seus llibres *Els nostres noms de lloc* (1982), en segona edició, *Renoms, motius, malnoms i noms de casa* (1981), etc.

Moreu era tot un caràcter. Incisiu i polemista, les seves intervencions en un congrés, desmitificadores però no iconoclastes, eren temudes. Les seves hipòtesis renovadores, insòlites, alçaven de vegades polseguera. El recordo sobretot a la Sala de Comalats, un llogarret de vuit o nou cases al terme de Passanant, dins la Segarra, que pertany a la Conca, enorgullit perquè havia trobat i restaurat una torre de defensa que, segons Duran i Sanpere, era medieval. "Voltaire i amic dels sants" va qualificar-lo el doctor Joan Veny. I era així. Cristià crític, coneixia a fons les arrels cristianes de la nostra cultura i ens feia reviure episodis de segles reculats com si fossin d'ara.

Els seus amics i deixebles el 1988 li van dedicar una miscel·lània en tres volums, que publicà l'Abadia de Montserrat. Moreu era un home de servei i així també ho va confirmar quan, des del consolat francès, els anys quaranta, ajudava els grups de resistència o promovia tesis, tesines o treballs d'investigació i sabia valorar la tasca dels autodidactes. Aplegà les seves *Poesies* (1984) en una bella edició limitada. No haver desenvolupat més la seva vena de creador literari era potser la recança més forta que tenia en el camp cultural.

La seva obra, el seu record, el seu estímul, la seva indefal·lença fins quan ja estava ben malalt seran per a nosaltres la millor herència.

(Avui, març 1992)

MOREU-REY, ENRIC

Agustí PONS

Per una majúscula, el professor Enric Moreu-Rey havia estat refusat per la meitat del país (per la meitat del país acadèmic); l'altra meitat l'havia aplaudit. Encara a l'entrevista publicada per Marta Nadal al *Serra d'Or* de l'octubre del 1988, diu Moreu-Rey, parlant de l'Hospitalet: "Jo ho escric amb *L* majúscula perquè sé el que és un nom propi; hi ha ignorants que ho fan amb *l* minúscula, perquè es pensen que aquesta *l* és un article, quan fa segles que no ho és".

En altres temps, el país s'esvalotava al voltant d'un *l*, sobretot, perquè la polèmica no podia exercir-se a la llum pública sinó en petits cenacles o en revistes d'erudits i aleshores tot es complicava extraordinàriament. En aquest sentit, no es pot dir que Enric Moreu-Rey hagués patit de marginació, però sí que les seves heterodòxies el